

Luonnon rajat ja toisin elämisen haaste

Sosiaalisesti kestävä kehitys
STKL juhlaseminaari 15.12.2011

Pääsihteeri Leo Stranius

- **Leo Stranius, HM**

- Luonto-Liiton pääsihteeri
- Ympäristöasiantuntija
- Kansalaistoiminnan tutkija

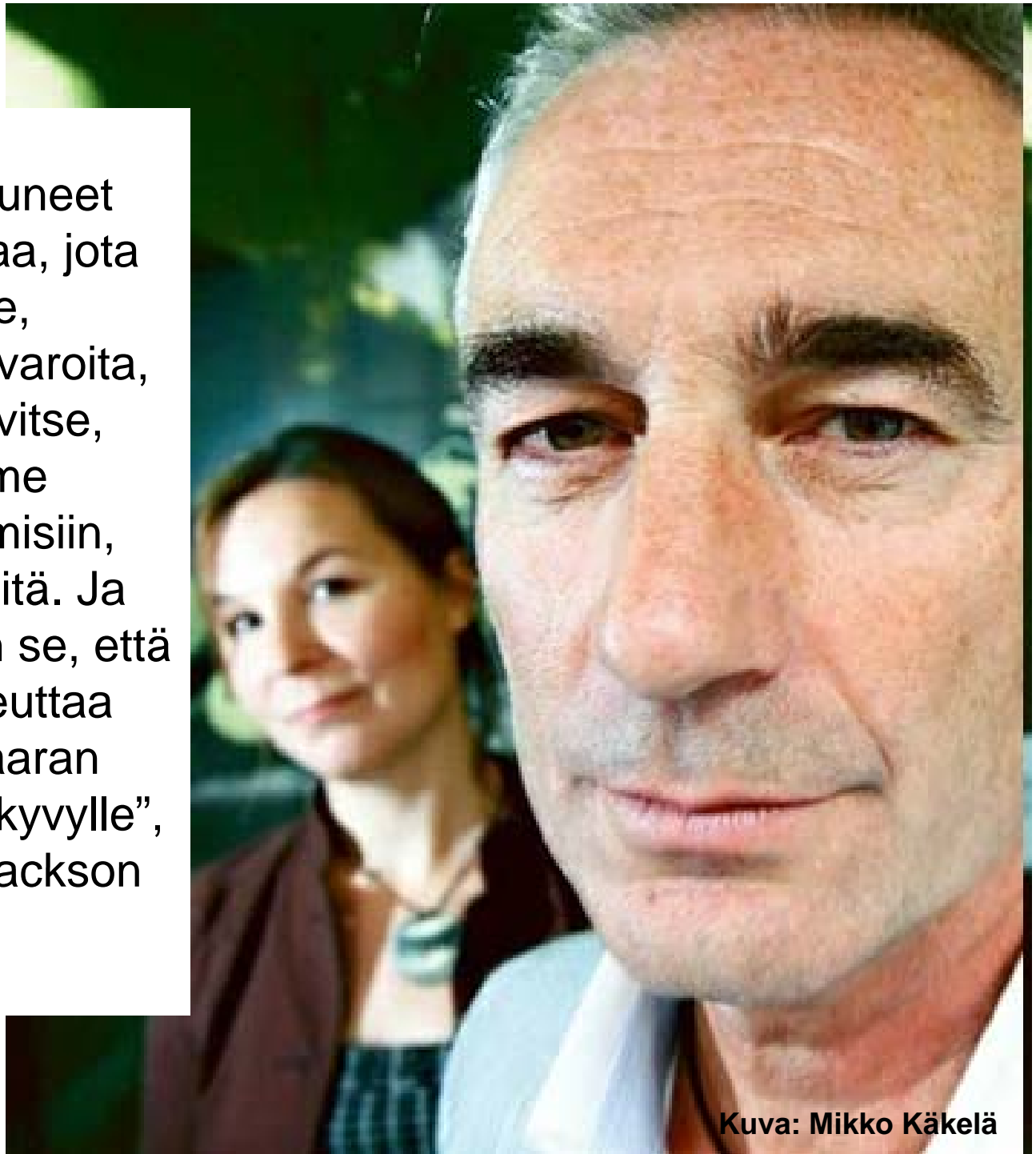
- Lue lisää:

www.leostranius.fi

- Suomen Ympäristöblogien ykkönen 2010

”Olemme ajautuneet käyttämään rahaa, jota meille ei ole, ostaaksemme tavaroita, joita emme tarvitse, tehdäksemme vaikutuksen ihmisiin, joista emme välitä. Ja suurin tragedia on se, että tämä kehä aiheuttaa merkittävän vaaran ympäristön kantokyvylle”, professori Tim Jackson toteaa.

Kuva: Mikko Käkelä

Sisällys

- Hallitusohjelma tarjoaa hyvät lähtökohdat
- Ympäristöhaasteet ovat valtavat
- Onneksi hyvinvointi lisääntyy?
- Ratkaisuksi ekotehokas palvelutalous
- Yhteenvedo ja ratkaisuja

Hallitusohjelma tarjoaa hyvät lähtökohdat

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma

”Hallituksen tavoitteena on tehdä tulevaisuuden Suomesta hiilineutraali yhteiskunta, nostaa Suomi ympäristöteknologian ykkösmaaksi ja kehittää Suomesta maailman ympäristötietoisin kansakunta.”

Hallitusohjelma lukuina

- Sosiaalisuus 140
- Energia 116
- Ympäristö 95
- Kasvu 95
- Turvallisuus 73
- Talous 58
- Luonto 56
- Ilmasto 51
- Työllisyys 32
- Ulkopolitiikka 26
- Talouskasvu 13
- Luonnonsuojelu 4
- Ympäristökasvatus 3
- Ympäristötietoisuus 1
- Ilmastolaki 1

Disclaimer: Luvut ovat laskettu pikaisesti ja voivat heitellä jonkin verran suuntaan tai toiseen tulkinnasta riippuen.

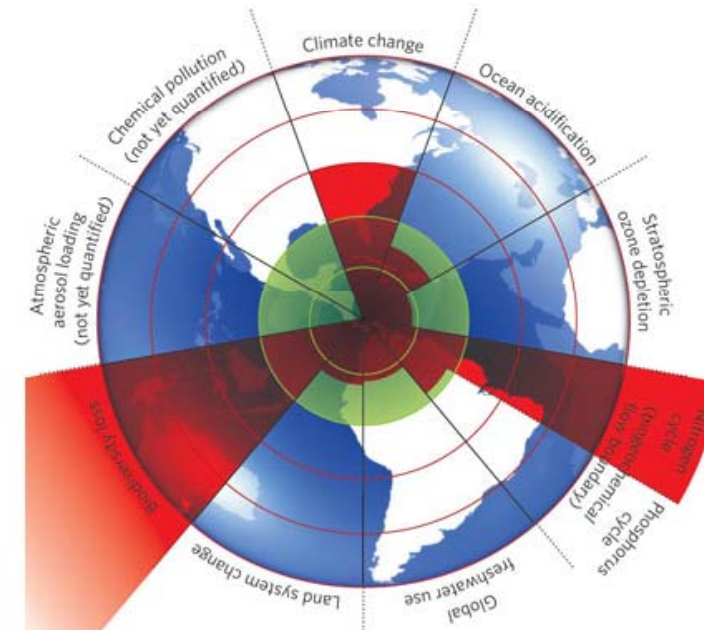

Ympäristöhaasteet ovat valtavat

Ympäristöhaasteet

- Syvenevä Ilmastokriisi
- Kiihtyvä sukupuuttoaalto
- Luonnonvarojen ylikulutus:
 - Asuminen, liikkuminen, ruoka

Kiihtyvä sukupuuttoaalto

- Humans have increased the species extinction rate by as much as 1,000 times over background rates typical over the planet's history.

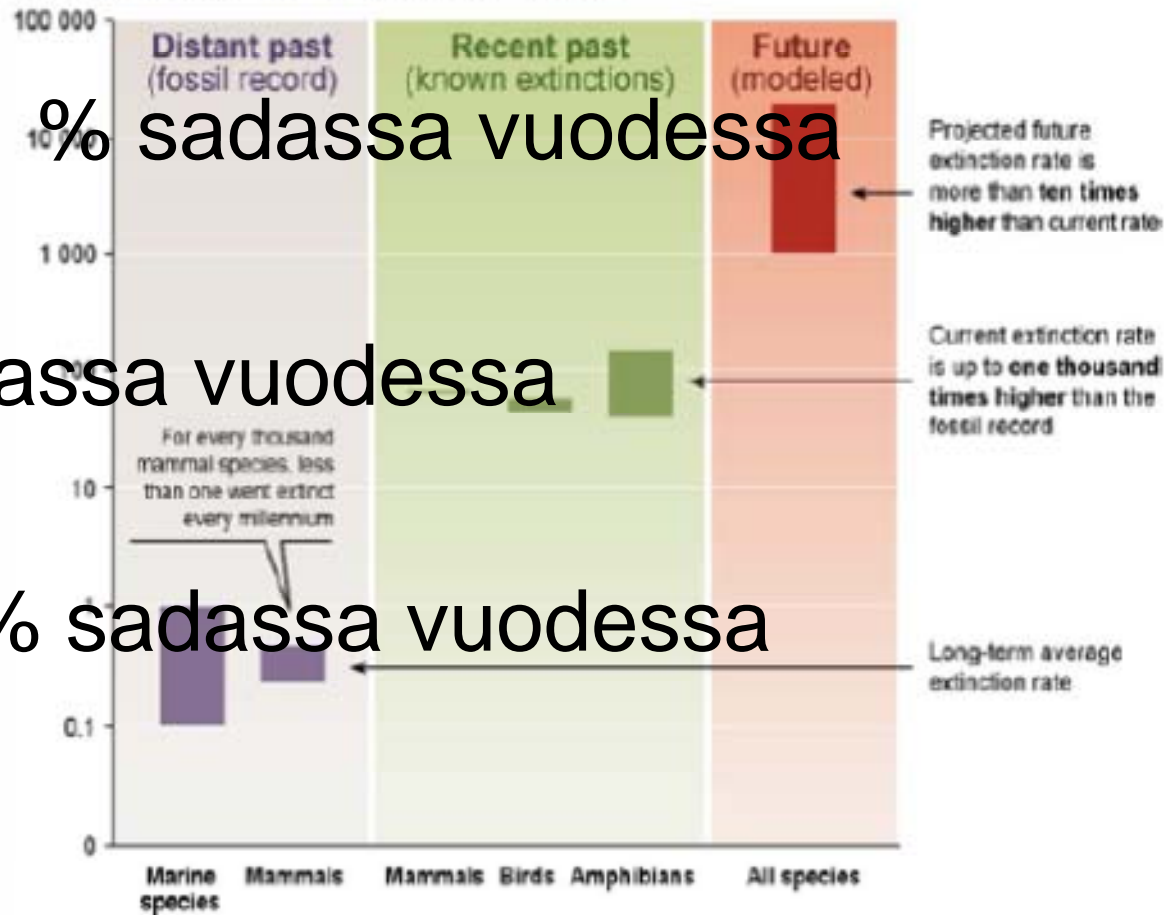
- Ennen: 0,001 % sadassa vuodessa

- Future projections suggest that species extinction rates could increase to 10 to 100 times higher than in the recent past.

- Nyt: 1 % sadassa vuodessa

- 2050: yli 10 % sadassa vuodessa

Extinctions per species per million years

Source: Millennium Ecosystem Assessment

Ilmastokriisi: Huonoja uutisia

- Päästöt ilmakehässä lisääntyvät
- Kolmannes kaikista maapallon lajeista uhkaa kuolla sukupuuttoon.
 - Korallit ja Amazonian sademetsä häviävät sekä jäätiköt sulavat.
- Miljardit ihmiset kärsivät vesipulasta, äärimmäiset sääilmiöt lisääntyvät.
 - Tulossa satoja miljoonia ilmastopakolaisia
- Ilmaston lämpeneminen uhkaa riistätyä palautekytkentöjen seurauksena käsistä.
- Nykyiset poliittiset toimet eivät riitä.

Ilmakehän hiilidioksidipitoisuus

Kansainväliset ilmastoneuvottelut...

Hyviä uutisia

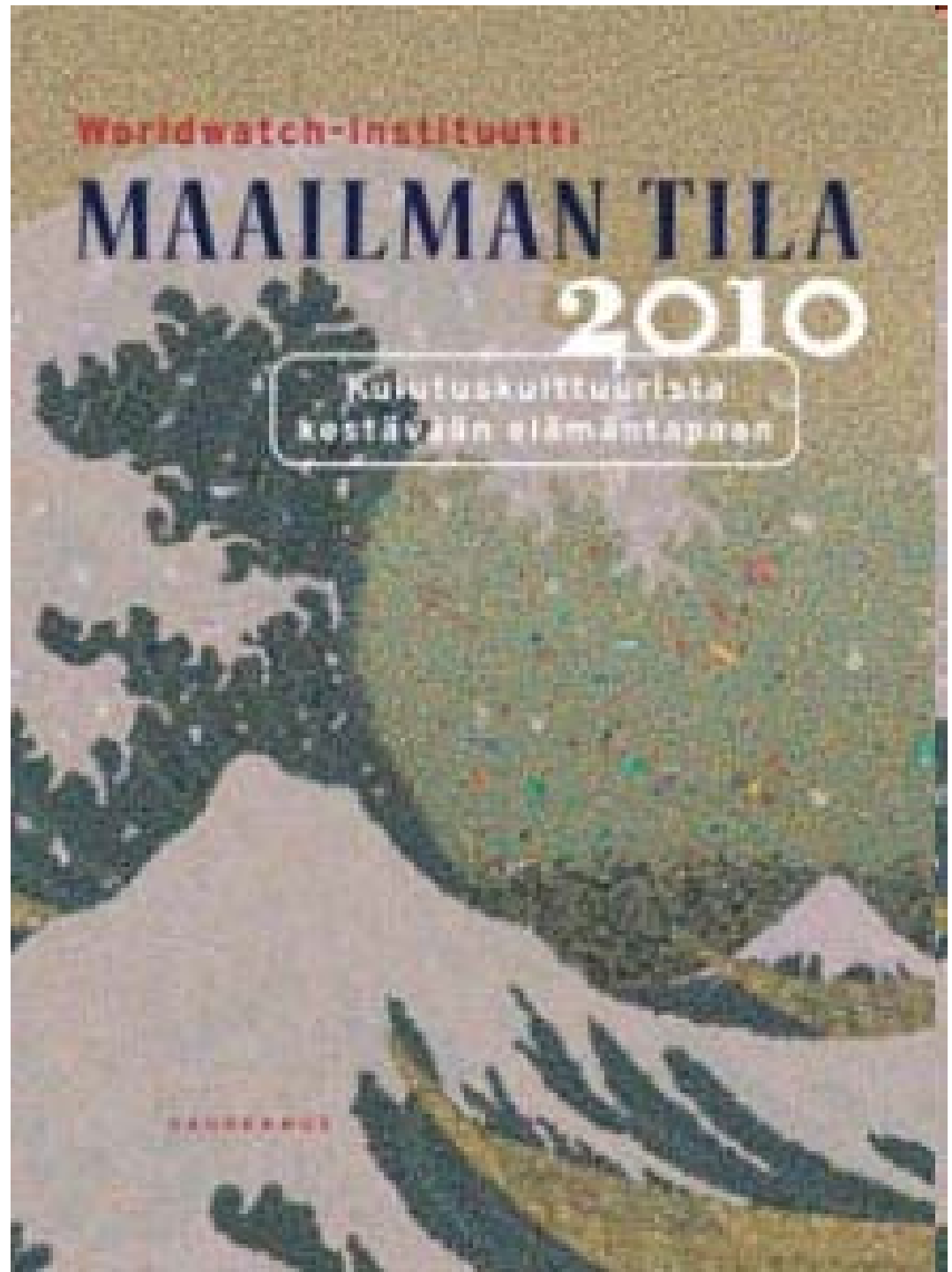
- Aikaa päästövähennyksille on vielä joitakin vuosia.
- Tarvittava teknologia on olemassa.
- Päästöjen vähentäminen on halpaa verrattuna tilanteeseen, jossa mitään ei tehdä.
- Ihmiset ovat valmiita muutokseen.

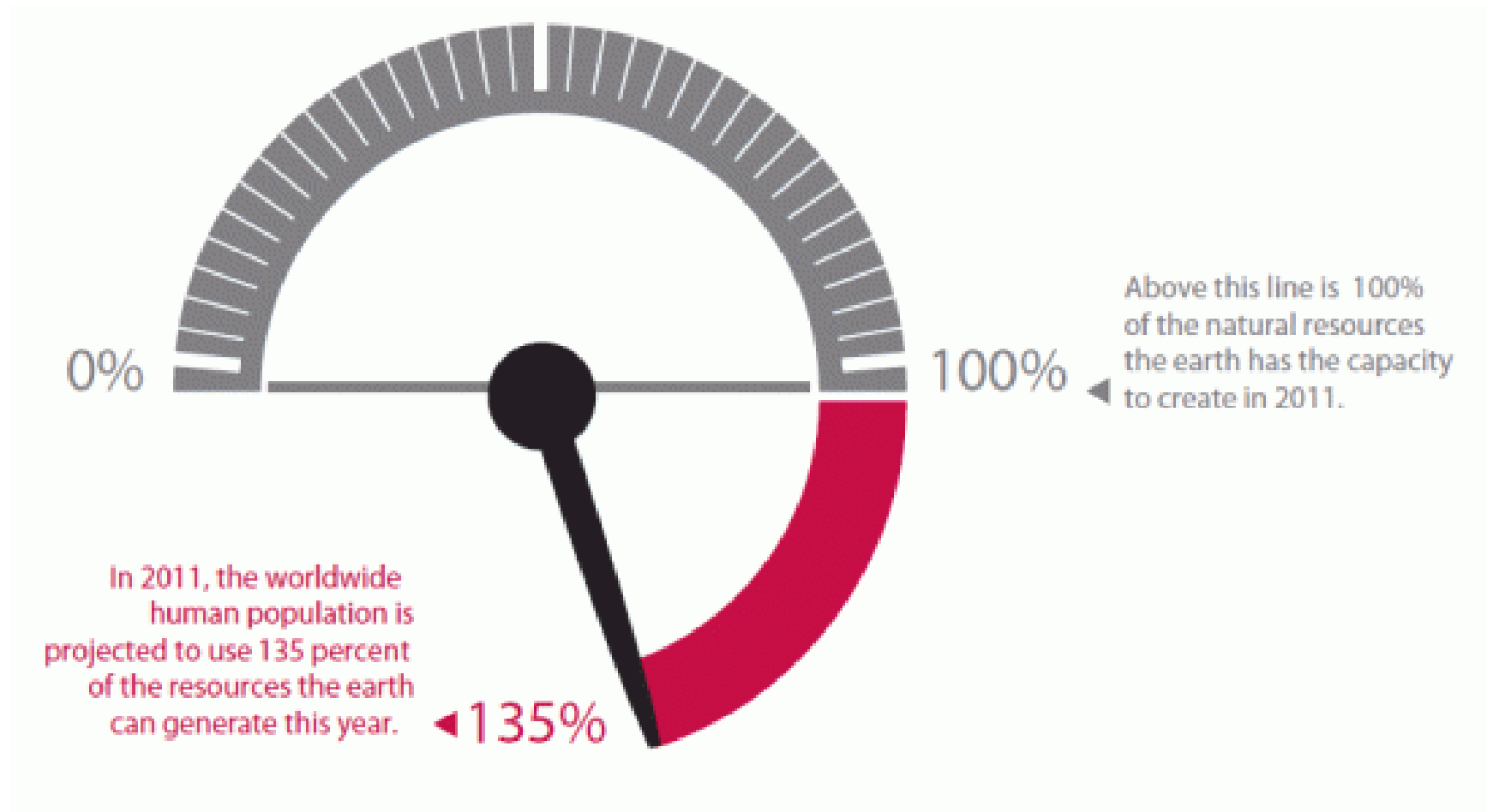
Ihmisten kulutus riistäytynyt käsistä?

”Vuonna 2008 maailmassa ostettiin 68 miljoonaa ajoneuvoa, 85 miljoonaa jääkaappia, 297 miljoonaa tietokonetta ja 1,2 miljardia matkapuhelinta.”

Kuinka kauan tämä voi jatkua?

Maailman ylikulutuspäivä 27.9.2011

7 miljardin ihmisen haaste?

- Vuodessa ihmiset kuluttavat 1,5 maapallon verran luonnonvaroja
- Ratkaisuja:
 - Etsitään uusia maapalloja
 - Vähennetään väkilukua
 - Vähennetään luonnonvarojen kulutusta
 - Luotetaan siihen, että tieto ylikulutuksesta ei pidä paikkansa
 - Keksitään jotain muuta, mitä?

**Ympäristökriisi? Entä sitten?
Onneksi hyvinvointi lisääntyy?**

82 % mielestä työpaikkojen
stressi on polttamassa loppuun

Lähde: EVA:n arvokysely 2011

40 % olisi valmis tinkimään
palkasta, mikäli vapaa-aikaa olisi
enemmän

Lähde: EVA:n arvokysely 2011

72 % mielestä pyrkimällä
jatkuvaan taloudelliseen kasvuun
ihminen tuhoaa vähitellen
luonnon ja lopulta myös itsensä

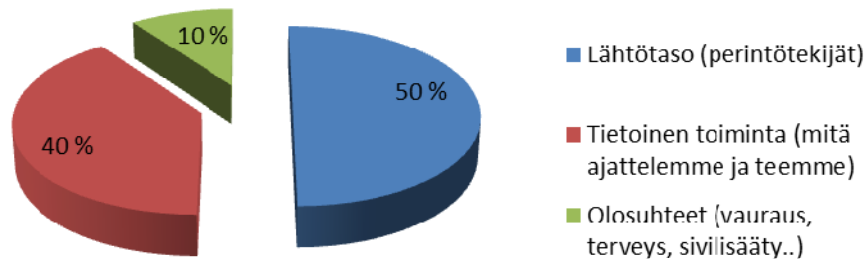
Lähde: EVA:n arvokysely 2011

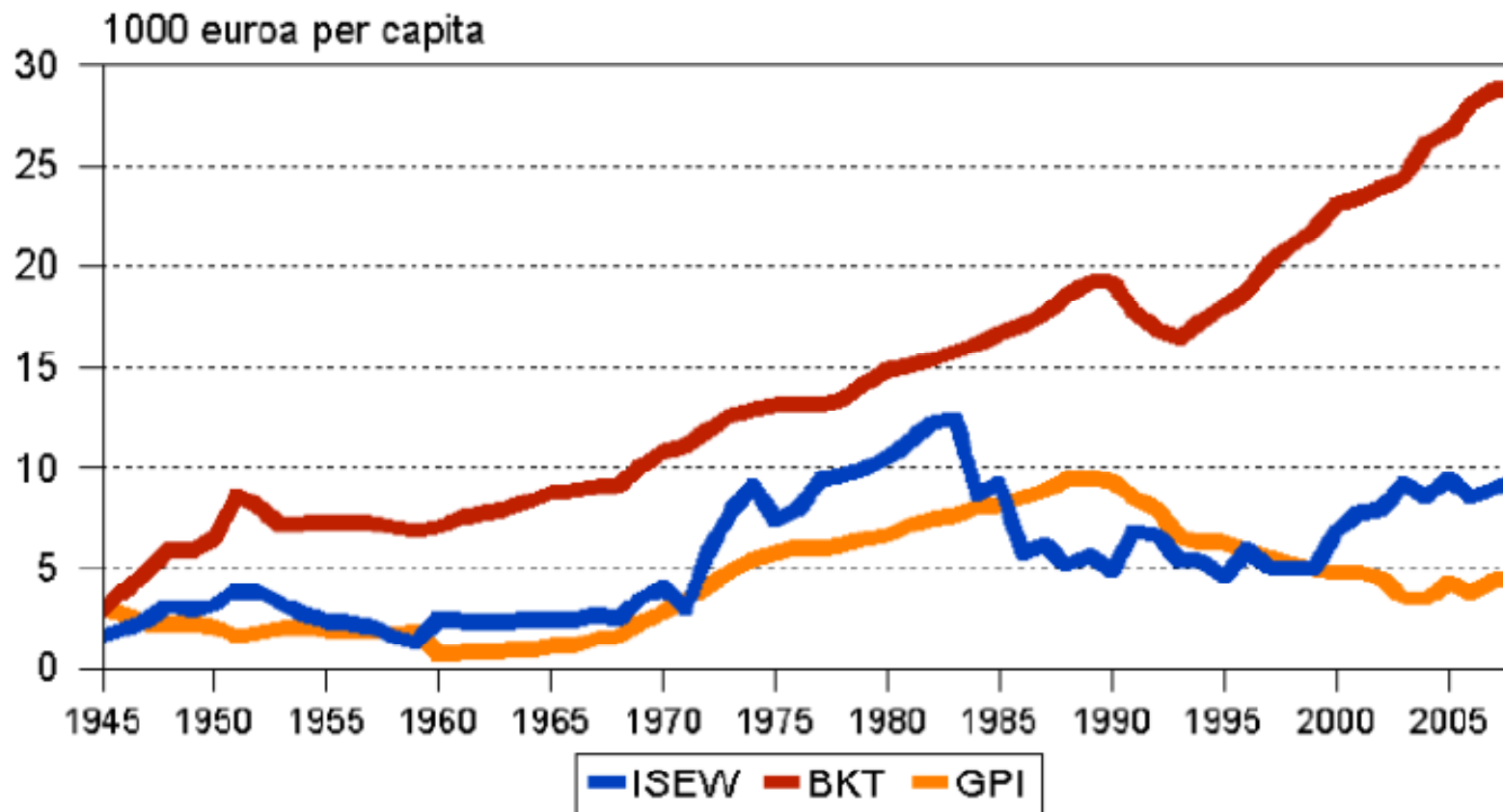
Mistä hyvinvointi muodostuu?

- Ihmisten hyvinvointi muodostuu
 - Läheisistä ihmissuhteista
 - Terveystestä
 - Mielekkästä tekemisestä
 - Asuinpaikasta ja henkisyydestä

- Sonja Lyubomirsky: Ihmisten onnellisuus länsimaissa perustuu:

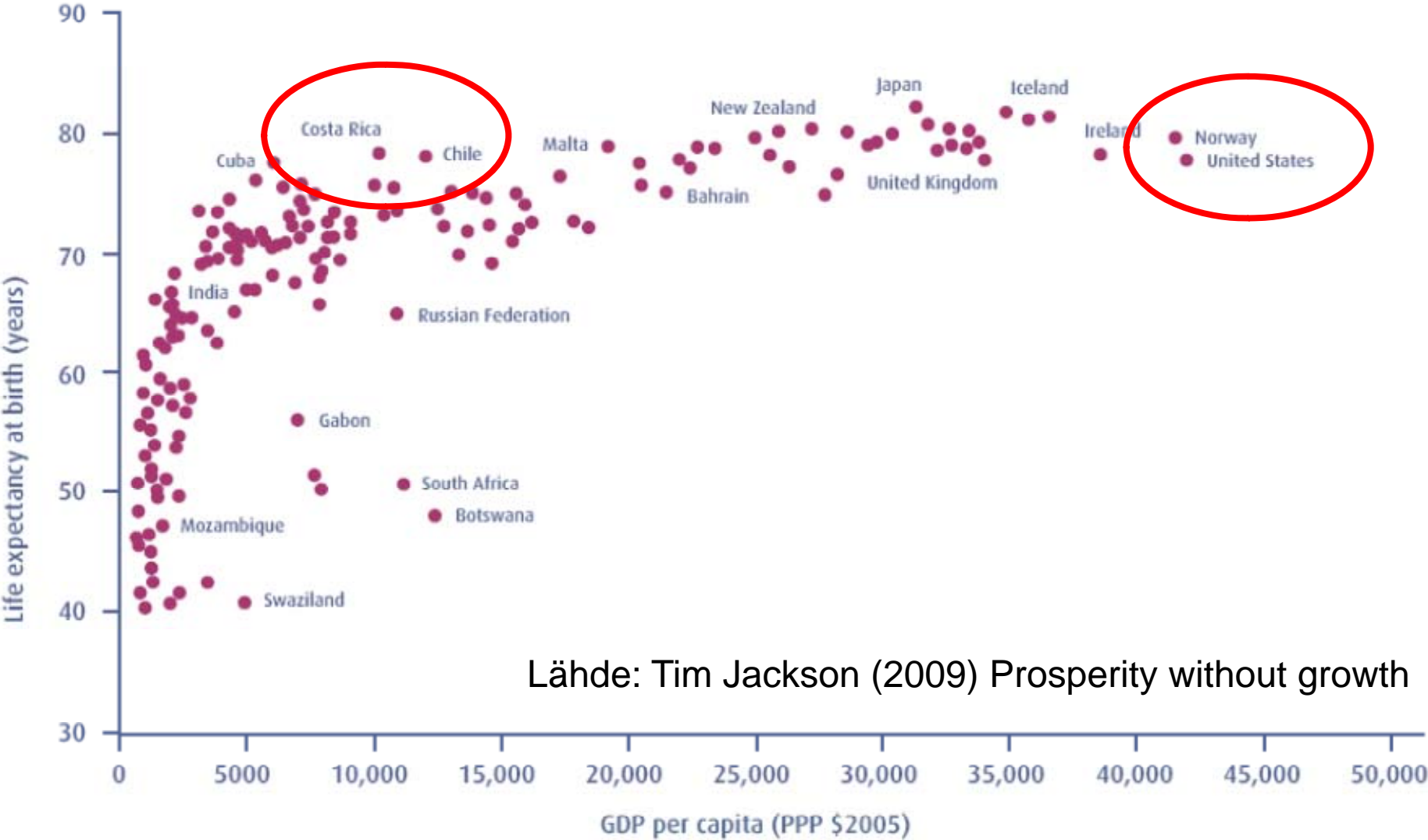

Suomen BKT, ISEW ja GPI –indikaattoreiden kehitys 1945-2008 (per capita reaalisin hinnoin)

Lähde: Jukka Hoffren/Tilastokeskus, esitys onnellisuustalous-seminaarissa 9.6.2010

Elinajan odote vs. BKT per capita

Lähde: Tim Jackson (2009) Prosperity without growth

Happy Planet Index (HPI) 2.0

	HPI
1	Costa Rica
2	Dominikaaninen tasavalta
3	Jamaika
4	Guatemala
5	Vietnam
6	Kolumbia
7	Kuuba
8	El Salvador
9	Brasilia
10	Honduras
	Suomi 59.
	Yhdysvallat 108.

- $HPI = \text{Tyytyväisyys} * \text{Eliniän odote} / \text{ekologinen jalanjälki}$

Soininvaara: Vauraus ja Aika

- **Työ tuottavuuden 2,5 prosentin kasvu mahdollistaisi viikon ylimääräisen vuosiloman.**
 - Vuosien 2002-2005 reaaliensiot kasvoivat 9 prosenttia. Jos tämä olisi käytetty työajan lyhentämiseen, olisi vuosilomaa voitu pidentää neljä viikkoa.
 - Vuoden 1985 kulutustasolla voisimme tehdä nelipäiväistä työviikkoa ja pitää kaksi kuukautta vuosilomaa.
- **Kumman sinä valitsisit? Ottaisitko palkankorotukset vai lyhyemmän työajan samalla palkalla?**

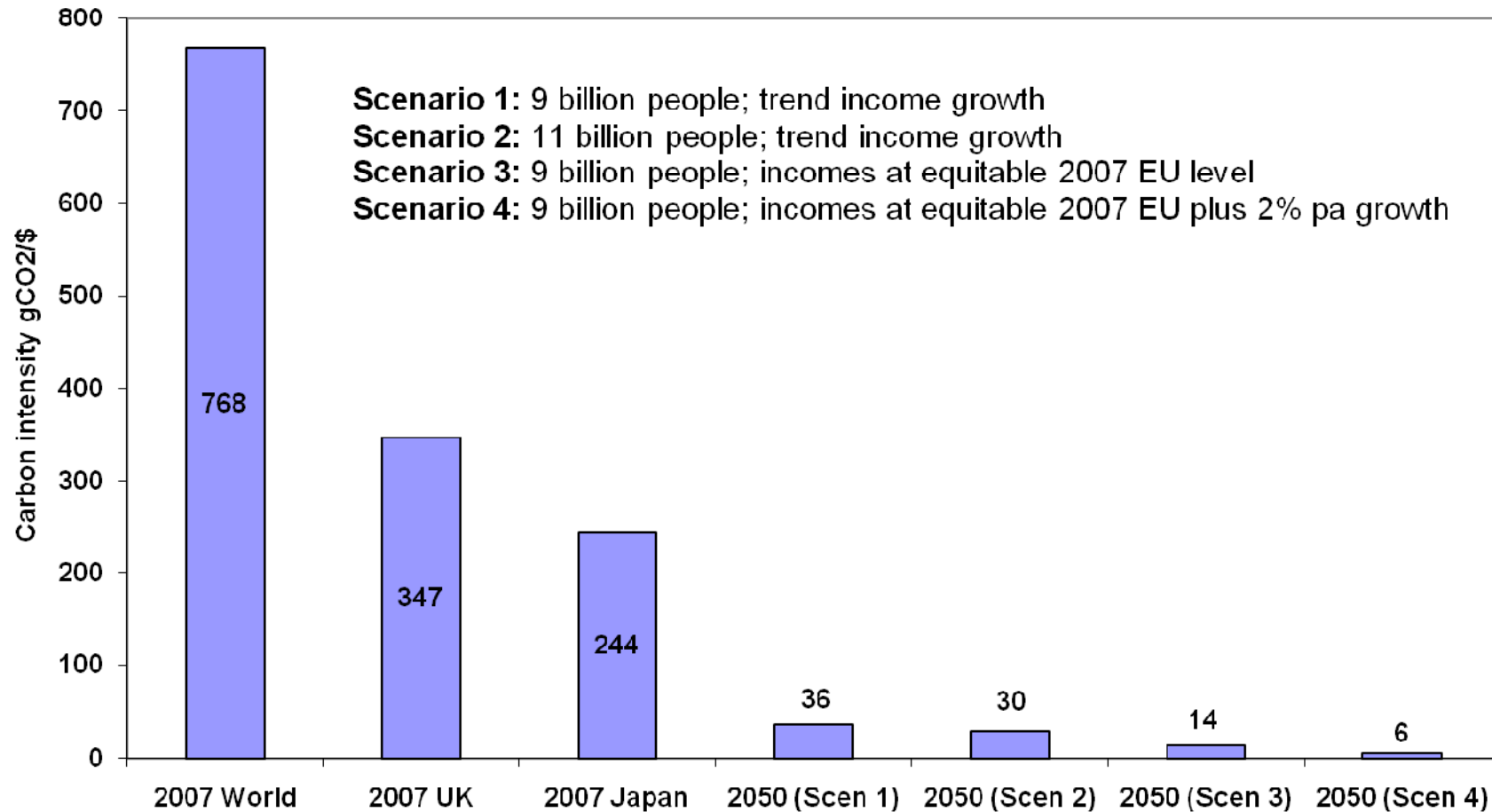
Ratkaisuksi ekotehokas palvelutalous?

- Ekotehokkuus vs. Reboud-ilmiö
- Siirtyminen palvelutalouteen vs. Voluumin ja luonnonvarojen kulutuksen kasvu
- Green New Deal vs. Perinteisen talouskasvun tukeminen
- Irtikytkentä (decoupling)
 - absoluuttinen vs. suhteellinen

Ekotehostamisen haaste

Talouden hiili-intensiteetin pitää olla 130-kertaa pienempi kuin nyt
Talouden on ilmastotehostuttava 11 prosenttia joka vuosi

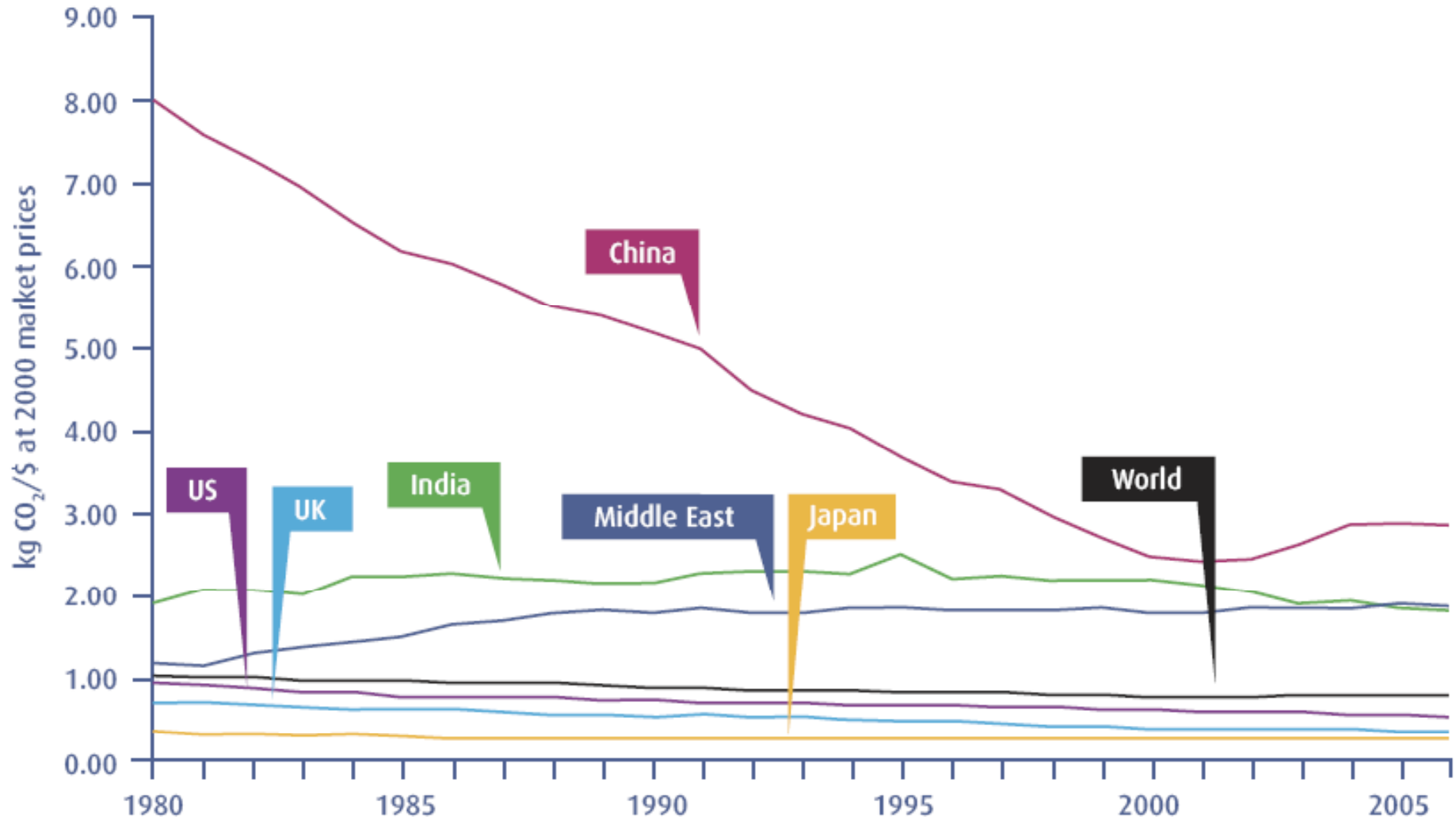

-----Now-----

-----Required to meet IPCC target-----

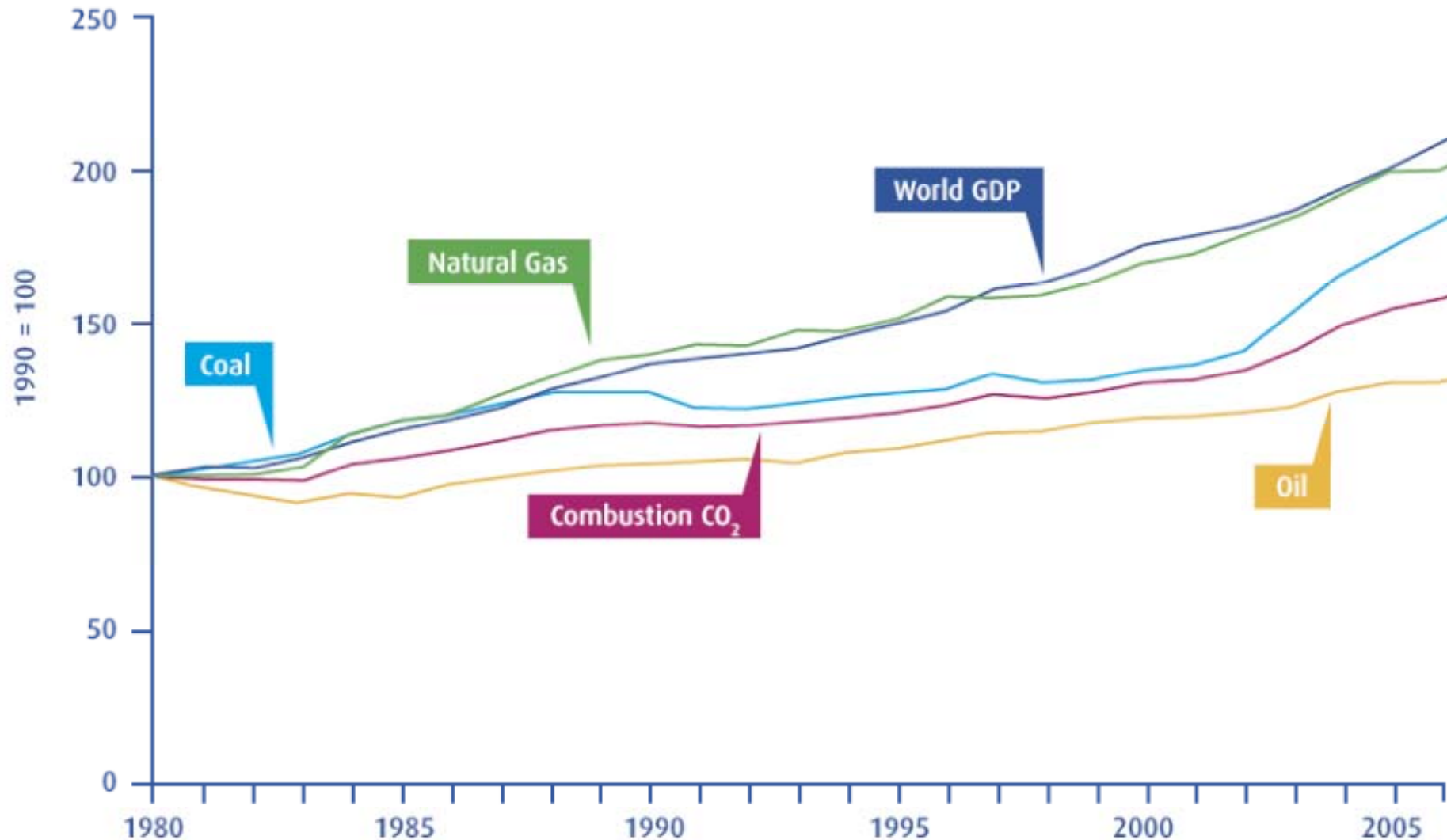
Lähde: Tim Jackson (2009)

CO2 intensity of GDP across nations: 1980-2006

Lähde: Tim Jackson (2009) Prosperity without growth

Trends in fossil Fuel Consumption and Related CO₂: 1980-2007

Lähde: Tim Jackson (2009) Prosperity without growth

Yhteenveto ja ratkaisuja

Haasteen anatomia

- Tarvitaan tilaa talouden kasvupakolta
- Ilmastokriisi on haaste taloudelle
- Kasvu syö ekotehokkuuden hyödyt
- Vaurauden ja onnellisuuden kytkös on vajavainen
- Meiltä puuttuu B-suunnitelma

Mitä kannattaa tehdä?

- On helpompi innovoida tapoja, joilla kaikki ovat onnellisempia vähemmän kuormittavassa yhteiskunnassa
 - kuin keksiä keinoja, kuinka voimme kuluttaa viiden maapallon verran yhdellä maapallolla.

Ratkaisuja ylätasolla

- Ekosysteemipalveluiden taloudellisen arvon selvittäminen ja luonnonvaratilinpidon parantaminen
- Luonnonvarojen käyttö- ja päästökiintiöt
- Taloudelliset ohjauskeinot: verot, maksut, tuet, kauppajärjestelmät
- Kasvuvapaan makrotalouden luominen
- BKT:lle vaihtoehtoisten mittareiden luominen

Ratkaisuja ruohonjuuritasolla

- Inspiroivia yksilösuorituksia, kokeiluja ja verkostoja
- Kuntien edelläkävijyys, julkiset hankinnat ja neuvontapalvelut
- Kekseliääät ja kohtuutta vaalivat yritykset
- Yhteisöjen hankkeet: kaupunkiviljely, aikapankit, taloyhtiöt
- Aktiiviset kansalaiset: Ostoboikotit, Porkkanamafia, Älä osta mitään -päivä, Nuukuusviikko

Ihmisten hyvinvointia ekologisissa rajoissa

Vihreä ja palveluintensiivinen
talous voi kasvaa vain siinä
tapauksessa, että sen
aineellinen perusta
maailmanlaajuisesti supistuu.

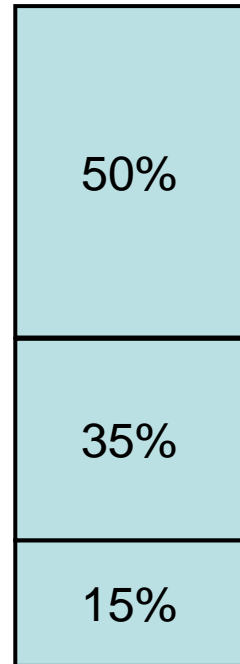
Onnistumisen elementit...

- Inspiroiva yksilösuoritus
- Hyvä jengi
- Hyvä meininki
- Luova yleisö

<http://www.youtube.com/watch?v=ZRR0piNAvPw> Kuva: AP/Lehtikuva

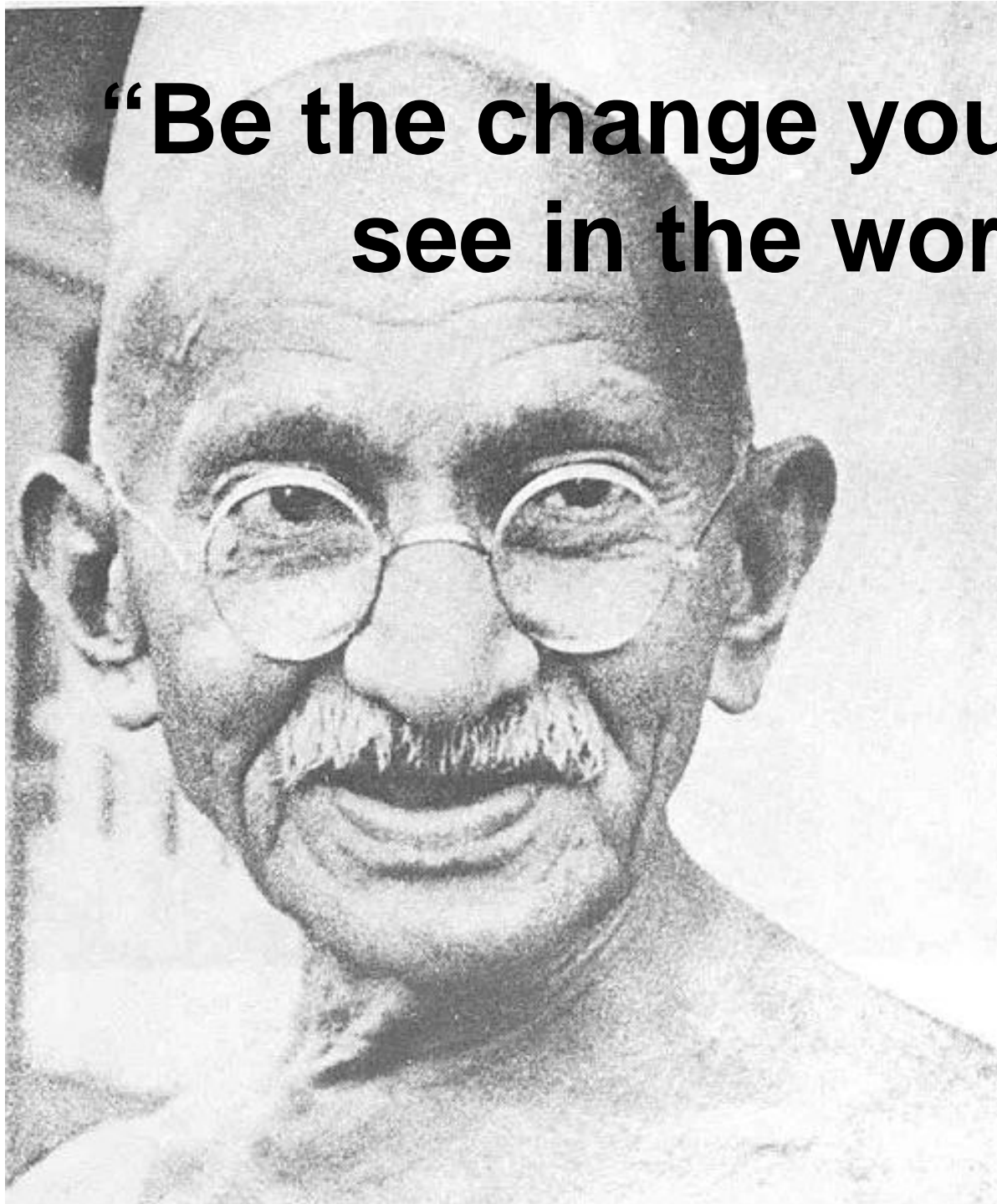
Onnistumisen resepti

- Häpeämätöntä toimintaa ja tekemistä
- Halua, innostusta (motivaatio)
- Taitoa, osaamista

“Be the change you want to see in the world”

KIITOS !

- Ota yhteyttä:

Leo Stranius

leo.stranius@luontoliitto.fi

puh. 040-754 7371

www.luontoliitto.fi

www.leostranius.fi

